TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. spalio 23 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Gamtinės dujos – Direktyva 2009/73/EB – 41 straipsnio 8 dalis – Sąvoka „tinkamos paskatos“ – Reglamentas (EB) Nr. 715/2009 – 13 straipsnio 1 dalis – Sąvoka „atitinkama investicijų grąža“ – Perdavimo ir skirstymo sistemos – Saugykla – Kriterijai, į kuriuos nacionalinė reguliavimo institucija turi atsižvelgti nustatydama perdavimo ir paskirstymo tarifus – Kapitalo grąžos norma – Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga – Pareiga motyvuoti“

Byloje C-87/24

dėl *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas, Latvija) 2024 m. sausio 3 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. vasario 2 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

AS „Gaso“,

AS „Conexus Baltic Grid“

prieš

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurią sudaro kolegijos pirmininkas I. Jarukaitis, ketvirtosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts ir teisėjas M. Condinanzi (pranešėjas),

generalinis advokatas A. Rantos,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. sausio 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *AS „Gaso“*, atstovaujamos *advokāti* L. Liepa ir J. Sarāns-Reneslācis,

– *AS „Conexus Baltic Grid“*, atstovaujamos *vandeadvokaat* C. Ginter, *advokāte* K. Pļaviņa-Mika, *valdes priekšsēdētājs* U. Bariss ir *valdes loceklis* M. Gode,

* Proceso kalba: latvių.

– *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija*, atstovaujamos *izpilddirektors* J. Miķelsons ir *padomes locekle* A. Upena,

– Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet, L. Ozola ir T. Scharf,

susipažinęs su 2025 m. balandžio 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94), 41 straipsnio 8 dalies ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, 2009, p. 36), 13 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant du ieškinius dėl panaikinimo, pareikštus, atitinkamai, *AS „Gaso“* ir *AS „Conexus Baltic Grid“* dėl 2020 m. rugpjūčio 20 d. *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija* (Viešųjų paslaugų reguliavimo komisija, Latvija; toliau – Latvijos reguliavimo institucija) priimto *lēmums Nr. 109 „par kapitāla atdeves likmi dabasgāzes pārvades sistēmas, dabasgāzes sadales sistēmas un dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai“* (Sprendimas dėl kapitalo grąžos normos nustatymo gamtinių dujų perdavimo sistemos, gamtinių dujų skirstymo sistemos ir gamtinių dujų laikymo paslaugų tarifų projektui apskaičiuoti; toliau – ginčijamas sprendimas).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2009/73

3 Direktyvos 2009/73 23–25, 30 ir 32 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(23) Reikėtų imtis papildomų priemonių, siekiant užtikrinti, kad prieigos prie transportavimo tarifai būtų skaidrūs ir nediskriminaciniai. Tie tarifai visiems naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant. Kai saugyklų, dujų laikymo vamzdyne ar papildomų paslaugų rinka yra pakankamai konkurencinga, teisė naudotis galėtų būti suteikiama remiantis skaidriais ir nediskriminaciniais rinkos pagrindu veikiančiais mechanizmais.

(24) Būtina užtikrinti laikymo sistemos operatorių nepriklausomumą, kad trečiosios šalys turėtų geresnes galimybes naudotis saugyklomis, kurios yra techniškai ir (arba) ekonomiškai būtinos siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema vartotojų aprūpinimo tikslais. <...> Taip pat reikia padidinti informacijos apie trečiosioms šalims siūlomus

laikymo pajėgumus skaidrumą įpareigojant valstybes nares apibrėžti ir paskelbti nediskriminacinę ir aiškią sistemą, pagal kurią būtų nustatoma tinkama saugyklų reguliavimo tvarka. <...>

(25) Nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygiu. <...>

<...>

(30) Kad gamtinių dujų vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisminę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinės teisės nuostatas. <...>

<...>

(32) Nacionalinėms reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikta teisė nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) arba suskystintų gamtinių dujų (SGD) sistemos operatoriaus pasiūlymą, arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė tas (-ie) operatorius (-iai) ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl paklausos valdymo priemonių.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

<...>

4) perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis perdavimo funkciją ir atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą bei techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai dujų transportavimo paklausai patenkinti;

<...>

6) skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis skirstymo funkciją ir atsakingas už skirstymo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai dujų skirstymo paklausai patenkinti;

<...>

9) saugykla – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantis ir (arba) jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, įskaitant laikymui skirtą SGD įrenginių dalį, tačiau išskyrus tą dalį, kuri naudojama gavybos operacijoms vykdyti, bei įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;

10) laikymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis laikymo funkciją ir atsakingas už saugyklos eksploatavimą;

<...>“

6 Tos pačios direktyvos 39 straipsnyje „Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas“ nurodyta:

„1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną nacionalinę reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.

<...>

4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Šiuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:

a) būtų teisiškai atskirta ir funkciniu atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;

b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:
   i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų; ir
   ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios Vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Tas reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar Vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 41 straipsnį.

<...>“

7 Direktyvos 2009/73 40 straipsnyje „Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai“ nustatyta:

„Vykdydama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 41 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prireikus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas, ir nepažeisdama jų kompetencijos, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

<...>

f) siekiant didinti sistemos efektyvumą ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu;

<...>“

8 Šios direktyvos 41 straipsnyje „Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai“ nustatyta:

„1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:

a) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas;

<...>

n) stebėti, kaip laikomasi 33 straipsnyje nustatytų sąlygų, kuriomis suteikiama teisė naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis, ir tas sąlygas peržiūrėti. Tuo atveju, jei teisės naudotis saugyklomis tvarka nustatoma pagal 33 straipsnio 3 dalį, ši užduotis neapima tarifų peržiūros;

<...>

6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo bei skirstymo tarifus, taip pat su sąlygomis ir tarifais, kuriais suteikiama prieiga prie SGD įrenginių. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinas investicijas į tinklus ir SGD įrenginius vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų ir SGD įrenginių perspektyvumą;

<...>

8. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

<...>

16. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti prieinami visuomenei, užtikrinant komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

<...>“

Reglamentas Nr. 715/2009

9 Reglamento Nr. 715/2009 7 ir 8 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(7) Būtina nurodyti kriterijus, kuriais remiantis būtų nustatomi teisės naudotis tinklu tarifai, siekiant užtikrinti, kad jie visapusiškai atitiktų nediskriminavimo principą ir gerai veikiančios vidaus rinkos reikmes ir kad juose būtų visapusiškai atsižvelgta į sistemos vientisumo būtinybę bei atspindėtos faktinės sąnaudos tiek, kiek tokios sąnaudos atitinka rentabilaus ir struktūriškai palyginamo tinklo operatoriaus sąnaudas ir yra skaidrios, įskaitant atitinkamą grąžą iš investicijų ir prireikus atsižvelgiant į reguliavimo institucijų atliekamą lyginamąją tarifų analizę.

(8) Apskaičiuojant teisės naudotis tinklais tarifus svarbu atsižvelgti į patirtas faktines sąnaudas tiek, kiek jos atitinka rentabilaus ir struktūriškai palyginamo tinklo operatoriaus sąnaudas ir yra skaidrios, ir būtinybę numatyti tinkamą grąžą iš investicijų bei paskatas naujai infrastruktūrai kurti, įskaitant ypatingą reguliavimo poveikį naujoms investicijoms, kaip numatyta Direktyvoje [2009/73]. Tuo atžvilgiu, ypač jei egzistuoja veiksminga vamzdynų tarpusavio konkurencija, būtina atsižvelgti į reguliavimo institucijų atliekamą lyginamąją tarifų analizę.“

10 Šio reglamento 1 straipsnyje nustatyta:

„Šiuo reglamentu siekiama:

a) nustatyti nediskriminacines taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo sistemomis sąlygas, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų savitumą ir siekiant užtikrinti tinkamą dujų vidaus rinkos veikimą;

b) nustatyti nediskriminacines taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis SGD įrenginiais ir saugyklomis sąlygas, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų savitumą <...>

<...>

Pirmoje pastraipoje nurodyti tikslai apima: tarifų arba jų skaičiavimo metodikų, galimybės naudotis tinklu, bet ne saugyklomis, suderintų principų nustatymą <...>

Šis reglamentas, išskyrus 19 straipsnio 4 dalį, taikomas tik toms saugykloms, kurioms taikoma Direktyvos [2009/73] 33 straipsnio 3 arba 4 dalis.

<...>“

11 Minėto reglamento 13 straipsnio 1 dalies pirmoje ir trečioje pastraipose numatyta:

„Perdavimo sistemos operatorių taikomi ir pagal Direktyvos [2009/73] 41 straipsnio 6 dalį reguliavimo institucijų patvirtinti tarifai arba jiems apskaičiuoti naudojamos metodikos bei pagal tos direktyvos 32 straipsnio 1 dalį paskelbti tarifai yra skaidrūs, juose atsižvelgiama į sistemos vientisumo būtinybę ir jos gerinimą bei atspindimos faktinės sąnaudos tiek, kiek tokios sąnaudos atitinka rentabilaus ir struktūriškai palyginamo tinklo operatoriaus sąnaudas ir yra skaidrios, įskaitant atitinkamą investicijų grąžą ir prireikus atsižvelgiant į reguliavimo institucijų atliekamą lyginamąją tarifų analizę. Tarifai arba jiems apskaičiuoti naudojamos metodikos taikomi nediskriminuojant.

<...>

Tarifai arba jiems apskaičiuoti naudojamos metodikos palengvina veiksmingą prekybą dujomis ir konkurenciją, tuo pat metu išvengiant tinklo naudotojų kryžminio subsidijavimo ir numatant paskatas investicijoms bei išlaikant arba sukuriant perdavimo tinklų sąveiką.“

Reglamentas (ES) 2017/460

12 2017 m. kovo 16 d. Komisijos reglamento (ES) 2017/460, kuriuo nustatomas suderintos dujų perdavimo tarifų struktūros tinklo kodeksas (OL L 72, 2017, p. 29), 1 straipsnyje numatyta, kad šiuo reglamentu nustatomas tinklo kodeksas, kuriame pateikiamos suderintos gamtinių dujų perdavimo tarifų struktūros taisyklės, įskaitant referencinės kainos metodikos taikymo, būtinų konsultacijų ir informacijos skelbimo reikalavimų, taip pat tipinių pajėgumo produktų rezervuojamosios kainos apskaičiavimo taisykles.

13 Šio reglamento 30 straipsnio „Prieš tarifinio laikotarpio pradžią skelbiama informacija“ 1 dalyje nustatyta:

„Nacionalinė reguliavimo institucija arba perdavimo sistemos operatorius (-iai) (kas būtent, nusprendžia nacionalinė reguliavimo institucija), laikydamiesi 31 ir 32 straipsniuose nustatytų reikalavimų, turi prieš tarifinio laikotarpio pradžią paskelbti šią informaciją:

<...>

b) šiuos duomenis

i) perdavimo sistemos operatoriaus leidžiamąsias arba tikslines pajamas arba ir vienas, ir kitas pajamas;

ii) informaciją apie i punkte nurodytų pajamų kitimą, palyginti su praėjusiais metais;

iii) šiuos parametrus:

<...>
2) kapitalo sąnaudas ir jų apskaičiavimo metodiką;
3) kapitalo išlaidas, įskaitant:

<...>
4) veiklos išlaidas;
5) paskatų tvarką ir našumo tikslus;
6) infliacijos indeksą;

<...>“

Latvijos teisė

Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymas

14 Pagal 2000 m. spalio 19 d. *likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem*“ (Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymas; *Latvijas Vēstnesis*, 2000, Nr. 394) 7 straipsnio 2 dalį Latvijos reguliavimo institucija yra viešosios teisės reglamentuojamas subjektas, instituciniu ir funkciniu požiūriu nepriklausomas bei savarankiškai vykdantis įstatymu patvirtintą savo biudžetą. Vienas iš jos uždavinių – reguliuoti viešųjų paslaugų teikimą gamtinių dujų tiekimo srityje.

15 Šio įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta, kad Latvijos reguliavimo institucija nustato tarifų arba tarifų aukščiausių ribų apskaičiavimo ir nustatymo metodiką, taip pat tarifų arba tarifų aukščiausių ribų taikymo tvarką, jei konkrečiuose sektoriaus teisės aktuose nenurodyti kiti tarifų nustatymo principai.

16 Minėto įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„[Latvijos] reguliavimo institucija, neviršydama savo kompetencijos, priima savarankiškus administracinius sprendimus ir aktus, kurie yra privalomi atitinkamiems viešųjų paslaugų teikėjams ir naudotojams.“

17 Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Tarifai nustatomi tokio dydžio, kad juos mokėdami naudotojai padengtų ekonomiškai pagrįstas su viešosios paslaugos teikimu susijusias sąnaudas ir užtikrintų jos pelningumą, jei konkrečiuose sektoriaus teisės aktuose nenurodyti kiti tarifų nustatymo principai. Pasikeitus įtakos tarifams turintiems veiksniams, pavyzdžiui, pelningumui, reguliavimo institucija gali pradėti tarifų peržiūrą ir pareikalauti, kad viešosios paslaugos teikėjas per nurodytą terminą pateiktų tarifų projektą, pridėdamas sąnaudų, kurias jie apima, pagrindimą.“

Sprendimas dėl metodikos

18 2018 m. rugpjūčio 13 d. *sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes lēmums Nr. 1/23 kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika* (Reguliavimo institucijos komiteto sprendimas Nr. 1/23 dėl kapitalo grąžos normos apskaičiavimo metodikos; toliau – sprendimas dėl metodikos) nustatytos kapitalo grąžos normos apskaičiavimo ir taikymo sąlygos, kurių laikantis turi būti rengiami reguliuojamų paslaugų, įskaitant gamtinių dujų tinklo paslaugas, projektai. Konkrečiai kalbant šiame sprendime nurodyta kapitalo grąžos normos svertinio vidurkio realiąja verte apskaičiavimo formulė.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

19 Taikydama sprendimą dėl metodikos, Latvijos reguliavimo institucijos valdyba priėmė ginčijamą sprendimą; jame nusprendė, kad gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ir laikymo sistemų operatoriai taiko kapitalo grąžos normos svertinį vidurkį realiąja verte.

20 Atsižvelgdama į nuosavo kapitalo grąžos normą, pasiskolinto kapitalo grąžos normą, apskaičiuotą pagal sprendimą dėl metodikos, pelno mokesčio tarifą ir vidutinį metinį vartotojų kainų pokytį per pastaruosius penkerius kalendorinius metus, Latvijos reguliavimo institucija nustatė, kad operatoriui, kuris pagal turimos naujausios metinės ataskaitos duomenis priskiriamas prie vidutinių arba didelių įmonių kategorijos, taikoma kapitalo grąžos norma yra 2,65 %, o labai mažų ar mažų įmonių kategorijai priklausančiam operatoriui ši norma turi būti 4,37 %.

21 Ginčijamame sprendime nurodyta, kad 2,65 % grąžos norma atitinka situaciją finansų rinkose ir kad ji yra tinkamo rizikos, susijusios su lėšų pritraukimu, vertinimo rezultatas, taip užtikrinant gamtinių dujų perdavimo sistemos, skirstymo sistemos ir laikymo sistemos operatoriams galimybę finansuoti paskolas, investuoti į tinklų atnaujinimą ir plėtrą, taip pat gauti pagrįstą grąžą, kartu užtikrinant naudotojams galimybę naudotis nuolatinėmis, saugiomis ir kokybiškomis viešosiomis paslaugomis, kurių tarifai (kainos) atitinka ekonomiškai pagrįstas sąnaudas.

22 *Gaso*, kuri yra gamtinių dujų skirstymo sistemos Latvijoje operatorė, ir *Conexus Baltic Grid*, kuri valdo gamtinių dujų perdavimo sistemą ir saugyklą šioje valstybėje narėje, kiekviena atskirai pateikė skundus dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas, Latvija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

23 Grįsdamos savo skundus šios bendrovės teigia, kad Latvijos reguliavimo institucija viršijo savo įgaliojimus, padarė didelių procedūrinių ir esminių klaidų nustatydama kriterijus ir kapitalo grąžos normos apskaičiavimą ir pažeidė pareigą motyvuoti, kai nustatė šią neįprastai mažą normą. Konkrečiai kalbant, ginčijamu sprendimu pažeidžiama Direktyva 2009/73, kurioje vis dėlto nacionalinėms reguliavimo institucijoms nustatyta pareiga skatinti, be kita ko, gamtinių dujų rinkos plėtrą ir veikimą, suteikiant investuotojams pakankamas paskatas, kad jie galėtų vykdyti būtinas investicijas į infrastruktūrą. Šiuo sprendimu taip pat pažeidžiamas Reglamentas Nr. 715/2009, pagal kurį šios institucijos, nustatydamos tarifus, įpareigojamos atsižvelgti į tinkamą atliktų investicijų grąžą.

24 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, pirma, kad Direktyvos 2009/73 40 straipsnio f punktas ir 41 straipsnio 8 dalis, taip pat Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalis, siejama su jo 7 ir 8 konstatuojamosiomis dalimis, yra svarbūs sprendžiant jo nagrinėjamą ginčą.

25 Antra, jis pabrėžia, kad nors iš ankstesniame punkte minėtų nuostatų matyti, jog nustatydamos teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemomis tarifus valstybės narės turi numatyti „atitinkamą investicijų grąžą“, šiose nuostatose nenurodyta, kaip reikia suprasti šį žodžių junginį, dėl kurio, be to, Teisingumo Teismas dar neturėjo galimybės priimti sprendimo. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad neturi aiškių gairių, kaip įvertinti metodikos, kuria Latvijos reguliavimo institucija vadovavosi nustatydama kapitalo grąžos normą, taikytą jos nagrinėjamoje byloje, suderinamumą su Sąjungos teise.

26 Trečia, tas teismas pažymi, kad Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatyme numatyta reguliavimo sistema, kurioje nėra nuostatos, atitinkančios šios direktyvos 40 ir 41 straipsnių nuostatas, susijusias atitinkamai su nacionalinių reguliavimo institucijų bendraisiais tikslais, jų pareigomis ir įgaliojimais. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad tikėtina, jog šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalis, kuria remdamasi Latvijos reguliavimo institucija priėmė ginčijamą sprendimą, neapima visų tikslų, kurių siekiama šios direktyvos nuostatomis, nurodytomis šio sprendimo 24 punkte, visų pirma kiek tai susiję su

reguliuojamų viešųjų paslaugų teikėjo teise tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu pasinaudoti tinkamomis paskatomis. Todėl kyla klausimas, ar tos pačios direktyvos nuostatos buvo tinkamai perkeltos į Latvijos teisę.

27 Galiausiai, ketvirta, atsižvelgiant į Direktyvos 2009/73 ir Reglamento Nr. 715/2009 nuostatas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar šio reglamento 13 straipsnio 1 dalis taikytina nustatant tarifą už prieigą prie gamtinių dujų saugyklų, kurios nagrinėjamu atveju priklauso *Conexus Baltic Grid*. Iš tikrųjų, remdamasis Direktyvos 2009/73 33 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatytų procedūrų neprivalomu pobūdžiu, šis teismas mano, kad šio reglamento 13 straipsnio 1 dalis, nustatanti sąlygas, kurias turi atitikti perdavimo sistemos operatorių taikomi ir reguliavimo institucijų pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalį patvirtinti tarifai, taip pat pagal šios direktyvos 32 straipsnio 1 dalį paskelbti tarifai, taikoma tik gamtinių dujų perdavimo sistemos paslaugų tarifams, o su prieigos prie šių dujų saugyklų susijusių tarifų nustatymas nepatenka į jos taikymo sritį.

28 Šiomis aplinkybėmis *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias nereikalaujama, kad apskaičiuodama tarifus ar nustatydama metodikas reguliavimo institucija motyvuotų, kaip užtikrinama, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą, taip pat remti susijusius mokslo tyrimus?

2. Ar Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį atitinka nacionalinės teisės aiškinimas, pagal kurį tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą, taip pat remti susijusius mokslo tyrimus turi būti užtikrintos taip, kad naudotojų tarifų mokėjimai padengtų tik ekonomiškai pagrįstas viešųjų paslaugų išlaidas ir užtikrintų bent minimalią grąžą?

3. Ar Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje apibrėžtus tikslus atitinka nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias nustatant „tinkamas paskatas trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu“ ir paskatas „skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti <...> moksl[o] tyrimus“ neatsižvelgiama į finansų sektoriuje priimtus principus, taikomus kapitalo grąžos normos svertinio vidurkio apskaičiavimui, remiantis palyginamomis laisvojoje rinkoje veikiančiomis įmonėmis?

4. Ar aiškindama Reglamento [Nr. 715/2009] 13 straipsnyje įtvirtintą sąvoką „atitinkama investicijų grąža“ ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnyje įtvirtintą sąvoką „investavimo paskatos“ reguliavimo institucija turi vadovautis finansų sektoriuje priimta „vidutinės kapitalo grąžos normos“ [„vidutinės svertinės kapitalo kainos (VSKK)“] sąvoka ir jos nustatymo metodika?

5. Jei atsakymas į ankstesnį klausimą būtų teigiamas, ar reguliavimo institucija turi teisę nukrypti nuo finansų sektoriuje priimtos vidutinės kapitalo grąžos normos nustatymo metodikos ir ją koreguoti savo nuožiūra?

6. Jei atsakymas į ankstesnį klausimą būtų teigiamas, ar reguliavimo institucija turi teisę pakoreguoti vidutinę kapitalo grąžos normą, savo skaičiavimuose atsižvelgdama į įmokos sumą, pagrįstą skolinimosi sąnaudomis kitose valstybės narės ūkio įmonėse?

7. Jei atsakymas į 4 klausimą būtų teigiamas, ar reguliavimo institucija turi teisę pakoreguoti vidutinę kapitalo grąžos normą taip, kad nereikėtų gamtinių dujų perdavimo ar laikymo operatoriui kompensuoti per ankstesnį tarifų laikotarpį padidėjusios infliacijos?

8. Jei atsakymas į 5 klausimą būtų teigiamas ir jei sistemos operatorius nesutinka su reguliavimo institucijos pasiūlyta vidutine kapitalo grąžos norma arba ją pagrindžiančiais elementais, ar reguliavimo institucija, nustatydama vidutinę kapitalo grąžos normą, privalo pasitelkti nepriklausomą trečiąją šalį, kad ši įvertintų tinkamą grąžos normą?

9. Ar tarifų nustatymo procedūra, per kurią reguliavimo institucija nustato vidutinę kapitalo grąžos normą ir per kurią gamtinių dujų perdavimo ar laikymo operatorius neturi teisės koreguoti šio apskaičiavimo pagal individualius įmonės sistemos operatorės veiklos rezultatus, prieštarauja Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje apibrėžtiems tikslams?

10. Ar Reglamento [Nr. 715/2009] 1 straipsnio [pirmos pastraipos] b punktą, siejamą su šio straipsnio antra pastraipa, reikia aiškinti taip, kad šio reglamento 7 ir 8 konstatuojamosios dalys ir 13 straipsnio 1 dalis taikomos gamtinių dujų saugykloms ir tarifams, kuriuos nustato reguliavimo institucija, jei galimybė naudotis suskystintų gamtinių dujų saugyklomis yra reglamentuota?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

29 Latvijos reguliavimo institucija teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai yra nepriimtini.

30 Visų pirma ši institucija teigia, kad pirmasis klausimas yra hipotetinis ir susijęs ne su Sąjungos teisės, o su nacionalinės teisės išaiškinimu. Šis klausimas grindžiamas klaidinga prielaida, kad ši institucija nėra įpareigota motyvuoti nei kapitalo grąžos normos, nei pačių grąžos normų apskaičiavimo metodikos. Iš nacionalinės teisės aktų, visų pirma *Administratīvā procesa likums* (Administracinio proceso įstatymas) 67 straipsnio 2 dalies, matyti, kad ta pati institucija privalo motyvuoti savo sprendimus ir kad nagrinėjamu atveju ji atsižvelgė į taikytinas teisės nuostatas, be kita ko, į Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį ir Reglamentą Nr. 715/2009.

31 Antra, Latvijos reguliavimo institucija mano, kad antrasis–šeštasis klausimai suformuluoti pernelyg bendrai ir susiję ne su Sąjungos teisės aiškinimu, o su jos taikymu. Be to, šiuose klausimuose vartojamos sąvokos ar žodžių junginiai dėl jų bendro pobūdžio neleidžia Teisingumo Teismui pateikti tikslaus atsakymo į juos. Galiausiai, tiek Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje, tiek Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalyje nacionalinėms reguliavimo institucijoms nurodytas tik siektinas tikslas, paliekant joms galimybę pasirinkti priemones ir metodus jam pasiekti. Šių priemonių ar metodų pasirinkimas, dėl kurio kyla klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, yra ne Teisingumo Teismui tenkantis Sąjungos teisės aiškinimo klausimas, o jos taikymo klausimas, priklausantis nacionalinių teismų kompetencijai.

32 Trečia, Latvijos reguliavimo institucija teigia, kad antrasis, aštuntasis ir devintasis klausimai susiję ne su Sąjungos teisės, o su nacionalinės teisės aiškinimu. Visų pirma, kiek tai susiję su antruoju klausimu, sąvoka „pelningumas“ vartojama ne atitinkamoje Sąjungos teisėje, o Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje.

33 Ketvirta, Latvijos reguliavimo institucija teigia, kad ketvirtasis–aštuntasis klausimai visiškai nesusiję su pagrindinėje byloje susiklosčiusia faktine bei teisine situacija ir neatitinka objektyvaus poreikio priimti sprendimą šioje byloje, nes Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalis netaikoma nei gamtinių dujų saugykloms, kurių operatorius šiuo atveju yra *Conexus Baltic Grid*, nei gamtinių dujų skirstymo sistemai, kurios valdymas Latvijoje patikėtas *Gaso*.

34 Šiuo klausimu iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad, Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija ir iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu. Taigi Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumas Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2025 m. vasario 25 d. Sprendimo *Sąd Rejonowy w Białymstoku ir Adoreikė*, C-146/23 ir C-374/23, EU:C:2025:109, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

35 Be to, atsižvelgiant į tai, kad nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra pagrindas pradėti prejudicinio sprendimo priėmimo procesą Teisingumo Teisme pagal SESV 267 straipsnį, būtina, kad nacionalinis teismas šioje nutartyje aiškiai nurodytų pagrindinės bylos faktines ir teisines aplinkybes ir minimaliai paaiškintų prašomų išaiškinti Sąjungos teisės nuostatų pasirinkimo priežastis ir ryšį, kurį jis nustatė tarp šių nuostatų ir jo nagrinėjamam ginčui taikytinų nacionalinės teisės aktų. Šie kumuliaciniai reikalavimai, taikomi prašymo priimti prejudicinį sprendimą turiniui, aiškiai nurodyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje (2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Slovenské elektrárne*, C-376/18, EU:C:2019:1068, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

36 Nagrinėjamu atveju visų pirma iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Direktyvos 2009/73 ir Reglamento Nr. 715/2009 nuostatos akivaizdžiai susijusios su pagrindine byla, susijusia su kapitalo grąžos normos, kurią gamtinių dujų rinkos reguliavimo institucija nustato, be kita ko, valstybės narės gamtinių dujų sistemų operatoriams, nustatymu, kuris gali turėti įtakos šių operatorių taikomiems tarifams.

37 Be to, dėl Procedūros reglamento 94 straipsnio c punkte nurodyto reikalavimo, susijusio, pirma, su priežastimis, paskatinusiomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą kelti klausimą dėl Direktyvos 2009/73 ir Reglamento Nr. 715/2009 išaiškinimo, taip pat, antra, su ryšiu, kurį jis nustatė tarp šių dviejų Sąjungos teisės aktų ir pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų, reikia konstatuoti, kad šis teismas pateikia savo vertinimus dėl jam kylančių klausimų dėl minėtų aktų aiškinimo, konkrečiai kalbant, Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalies ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies, taip

pat dėl juose nustatyto ryšio tarp šių nuostatų ir šių nacionalinės teisės aktų, be kita ko, kiek tai susiję su reikalavimais, į kuriuos Latvijos reguliavimo institucija turi atsižvelgti nustatydama gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifus.

38 Galiausiai dėl prejudicinių klausimų, susijusių su šio sprendimo pirmesniame punkte nurodytų dviejų Sąjungos teisės aktų išaiškinimu ir jų svarba prieigai prie *Conexus Baltic Grid* valdomų gamtinių dujų įrenginių, pakanka priminti, kad kai nėra akivaizdu, jog Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, prieštaravimas, grindžiamas šios nuostatos netaikymu pagrindinei bylai, susijęs ne su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumu, o su klausimų esme (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Slovenské elektrárne*, C-376/18, EU:C:2019:1068, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

39 Vadinasi, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

40 Savo dešimčia klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti tris teisinius aspektus, susijusius, pirma, su Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytų tarifų principų taikymo sritimi (septintasis, devintasis ir dešimtasis klausimai), antra, su sąvokos „tinkamos paskatos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, perkėlimu į nacionalinę teisę ir su nacionalinei reguliavimo institucijai tenkančia pareiga motyvuoti (pirmasis ir antrasis klausimai), ir, trečia, su tuo, kaip ši institucija, apskaičiuodama ir nustatydama tarifus, gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams turi užtikrinti tokių tinkamų paskatų taikymą ir (arba) „atitinkamą investicijų grąžą“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą (trečiasis–devintasis klausimai).

41 Šiuos tris aspektus reikia nagrinėti nurodyta tvarka.

Dėl septintojo, devintojo ir dešimtojo klausimų, susijusių su Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytų tarifų principų taikymo sritimi

42 Septintuoju, devintuoju ir dešimtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinamos taip, kad šiose nuostatose numatyti tarifų principai taikomi ne tik gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams, bet ir šių dujų saugykloms.

43 Šis klausimas kyla iš ginčijamo sprendimo, kuriuo Latvijos reguliavimo institucija *Gaso*, gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorei Latvijoje, ir *Conexus Baltic Grid*, gamtinių dujų perdavimo ir saugyklų operatorei šioje valstybėje, nustatė tokią pačią kapitalo grąžos normą. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad kadangi tik dešimtajame klausime *in fine* minimos ir suskystintų gamtinių dujų saugyklos, nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyti motyvai, kodėl šios saugyklos yra šio klausimo dalykas, Teisingumo Teismo atsakymas į septintąjį, devintąjį ir

dešimtąjį klausimus turi apsiriboti klausimu, ar tarifų taisyklės, numatytos Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, taikomos gamtinių dujų saugykloms.

44 Tai patikslinus reikia priminti, kad Direktyva 2009/73 siekiama sukurti visiškai ir realiai atvirą bei konkurencingą gamtinių dujų vidaus rinką, nustatant, kaip matyti iš jos 1 straipsnio 1 dalies, gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendrąsias taisykles (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *GRDF*, C-236/18, EU:C:2019:1120, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

45 Šiuo klausimu šios direktyvos 2 straipsnio 4, 6, 9 ir 10 dalyse atitinkamai apibrėžiami ir atskiriami gamtinių dujų „perdavimo sistemos operatorius“, „skirstymo sistemos operatorius“, „saugykla“ ir „laikymo sistemos operatorius“.

46 Be to, kaip nurodyta šios direktyvos 23, 25 ir 32 konstatuojamosiose dalyse, ja siekiama užtikrinti nediskriminacinę teisę naudotis gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemomis, pavedant nacionalinėms reguliavimo institucijoms pagal tos pačios direktyvos 41 straipsnio 1 dalies a punktą visų pirma „vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas“.

47 Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies a punkte patikslinama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos yra atsakingos už tai, kad būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir skirstymo tarifus.

48 Be to, šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad „[n]ustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas <...>, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.“

49 Darytina išvada, kad, be kita ko, Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje numatytos tarifų nustatymo taisyklės taikomos tik gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo „sistemų“ operatoriams, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 4 ir 6 dalis, o ne gamtinių dujų „saugykloms“ ir jų operatoriams, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 9 ir 10 dalis.

50 Ši išimtis gamtinių dujų saugykloms taip pat numatyta Reglamento Nr. 715/2009, kuriame, kaip matyti iš jo pavadinimo, nustatytos „teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygos“, nuostatose.

51 Iš tiesų, viena vertus, pagal šio reglamento 1 straipsnio antrą pastraipą suderintų tarifų arba jų apskaičiavimo metodikų principų nustatymas į minėtu reglamentu siekiamus tikslus įtrauktas tik dėl teisės naudotis tinklu, o ne dėl teisės naudotis saugyklomis. Kita vertus, iš to paties reglamento 13 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos formuluotės matyti, kad tik gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomos šioje nuostatoje nustatytos tarifų priemonės ir įpareigojimai, be kita ko, skaidrumas ir nediskriminavimas dėl tarifų.

52 Kaip teisingai pažymėjo Europos Komisija, tarifų reglamentavimo principinis skirtumas tarp taisyklių, taikomų „sistemoms“, ir taisyklių, taikomų gamtinių dujų saugykloms, paaiškinamas tuo, kad šios saugyklos, priešingai nei „sistemos“, paprastai nelaikomos natūraliomis monopolijomis, todėl gali konkuruoti su kitais įrenginiais. Dėl šios priežasties, kaip numatyta Direktyvos 2009/73 23 ir 24 konstatuojamosiose dalyse, joje nustatyta speciali tvarka, susijusi su gamtinių dujų saugyklomis, įskaitant jos 33 straipsnį, kuriame numatytos specialios taisyklės dėl teisės naudotis šiomis saugyklomis tiek derybų būdu pagal šio straipsnio 3 dalį, tiek pagal reguliuojamą tvarką pagal minėto straipsnio 4 dalį, tačiau laikantis tam tikrų sąlygų.

53 Vis dėlto, kaip savo išvados 45 punkte pažymėjo generalinis advokatas, nei pagal šią direktyvą, nei pagal Reglamentą Nr. 715/2009 nacionalinėms reguliavimo institucijoms nedraudžiama išplėsti tarifų principų, nustatytų atitinkamai minėtos direktyvos 41 straipsnio 8 dalyje ir šio reglamento 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, reglamentuojančiose gamtinių dujų „sistemas“, taikymo prieigai prie minėtų įrenginių.

54 Iš tiesų, kaip iš esmės pažymėjo Komisija, negalima atmesti galimybės, kad objektyvios priežastys, kaip antai specifinės techninės savybės ar saugyklų svarba energijos tiekimo saugumui vienos ar kelių valstybių narių teritorijoje, gali pateisinti tai, kad nacionalinė reguliavimo institucija išplėstų tarifų principų, kuriuos ji taiko gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemoms, taikymą ir teisei naudotis šiomis saugyklomis.

55 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į septintąjį, devintąjį ir dešimtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinamos taip, kad šiose nuostatose numatyti tarifų principai netaikomi valstybės narės gamtinių dujų saugykloms, nedarant poveikio nacionalinių reguliavimo institucijų galimybei dėl objektyviai pagrįstų priežasčių išplėsti šių tarifų principų taikymą teisei naudotis šiomis saugyklomis.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų, susijusių su sąvokos „tinkamos paskatos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, perkėlimu į nacionalinę teisę ir su nacionalinei reguliavimo institucijai tenkančia pareiga motyvuoti

56 Dviem pirmaisiais klausimais, kurie nagrinėtini kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 ir 16 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose nustatyta, jog „tinkamos paskatos“, kaip jos suprantamos pagal šio 41 straipsnio 8 dalį, užtikrinamos tik tuo, kad vartotojų mokamais tarifais padengiamos ekonomiškai pagrįstos viešosios paslaugos sąnaudos ir garantuojama bent minimali grąža, neįpareigojant nacionalinės reguliavimo institucijos motyvuoti, kuo remdamasi ji nustato „tinkamas paskatas“ gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams.

57 Visų pirma reikia pažymėti, kad šiuos klausimus lemia bendro pobūdžio abejonės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kylančios dėl to, ar į Latvijos teisę buvo tinkamai perkelta Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis. Šis teismas mano, kad šioje nuostatoje numatyti tikslai, susiję su tarifų nustatymu, yra platesni nei numatyti Latvijos teisėje, be kita ko, Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią Latvijos reguliavimo institucija turi užtikrinti, kad būtų nustatyti tokie tarifai, kurie padengtų ekonomiškai pagrįstas su viešosios paslaugos teikimu susijusias sąnaudas ir užtikrintų jos pelningumą.

58 Dėl Direktyvos 2009/73 nuostatų, susijusių su nacionalinių reguliavimo institucijų pareigomis gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių tarifų srityje, iš šios direktyvos 41 straipsnio 6 dalies a punkto matyti, kad šios institucijos yra atsakingos už metodikos, naudojamos apskaičiuojant ar nustatant teisės naudotis nacionalinėmis gamtinių dujų sistemomis sąlygas, įskaitant jų perdavimo ir skirstymo tarifus, nustatymą ar patvirtinimą. Šioje nuostatoje nurodyta, kad taikant šiuos tarifus turi būti sudaroma galimybė vykdyti investicijas, būtinas siekiant užtikrinti tinklų perspektyvumą.

59 Be to, reikia priminti, kad pagal minėtos direktyvos 41 straipsnio 8 dalį, nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas nacionalinės reguliavimo institucijos užtikrina, kad „perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus“.

60 Pagal tos pačios direktyvos 41 straipsnio 16 dalį nacionalinių reguliavimo institucijų priimti sprendimai taip pat turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą.

61 Taigi pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies a punktą ir 8 bei 16 dalis, siejamus su jos 32 konstatuojamąja dalimi, nacionalinės reguliavimo institucijos įpareigojamos arba tuo metu, kai priimama gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifų apskaičiavimo metodika, arba kai konkrečiai nustatomi šie tarifai, be faktinių sąnaudų, kurias perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai patiria siekdami užtikrinti prieigą prie šių sistemų, padengimo numatyti, pirma, investicijų, būtinų šių sistemų perspektyvumui užtikrinti, sąnaudų padengimą ir, antra „tinkamas paskatas“ trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu, kurios leistų šiems operatoriams užtikrinti, kad būtų pasiekti Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje išvardyti tikslai, ir remti šioje nuostatoje nurodytą veiklą, kartu įpareigojant šias institucijas išsamiai motyvuoti ir pagrįsti savo sprendimus, kad būtų užtikrinta teisminė kontrolė.

62 Kiek tai susiję su šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalies perkėlimu į Latvijos teisę, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatyme aiškiai pakartojama Latvijos reguliavimo institucijos pareiga gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifų apskaičiavimo metodikos priėmimo dieną arba konkrečiai nustatant šiuos tarifus numatyti „tinkamas paskatas“, nurodytas šio 41 straipsnio 8 dalyje. Konkrečiai kalbant, kaip pažymėta šio sprendimo 57 punkte, Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, kuri yra vienintelė reikšminga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta šio įstatymo nuostata, tik reikalaujama, kad Latvijos reguliavimo institucija užtikrintų, jog naudotojų mokami tarifai padengtų ekonomiškai pagrįstas su viešosios paslaugos teikimu susijusias sąnaudas ir užtikrintų jos pelningumą.

63 Šiuo klausimu atrodo, kad minėtame įstatyme vartojama sąvoka „pelningumas“ reiškia mintį, kad gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai gali gauti pagrįstą pelno maržą, tačiau nepatikslina, kokiais tikslais jai bent iš dalies turėtų būti daromas poveikis. Taigi atrodo, kad ši sąvoka yra bendresnio pobūdžio ir mažiau orientuota į tikslų ir veiklos, susijusių su gamtinių dujų rinkos veikimu, įgyvendinimą nei Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje nurodyta „tinkamų paskatų“ sąvoka.

64 Tai nurodžius reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionaliniai teismai, taikydami nacionalinės teisės aktus, turi juos aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į nagrinėjamos direktyvos tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje numatytas

rezultatas ir kad taip būtų laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos. Ši pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad aiškinimas atitiktų Sąjungos teisę, iš tiesų pagrįsta pačia SESV sistema, nes sudaro sąlygas nacionaliniams teismams, nagrinėjant gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 41 punktas ir 2025 m. birželio 26 d. Sprendimo *Makeleio ir Zougla*, C-555/23 ir C-556/23, EU:C:2025:484, 85 punktas).

65 Be to, pagal Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principą reikalaujama, kad nacionaliniai teismai visus jų kompetencijos sričiai priklausančius veiksmus atliktų atsižvelgdami į visą vidaus teisę ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas atitinkamos direktyvos veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 42 punktas ir 2025 m. birželio 26 d. Sprendimo *Makeleio ir Zougla*, C-555/23 ir C-556/23, EU:C:2025:484, 86 punktas).

66 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar jo vidaus teisė, visų pirma Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalis, gali būti aiškinama kiek įmanoma taip, kad atitiktų Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, todėl pelningumas, kuris turi būti užtikrintas gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo operatoriams, taip pat reikštų, kad jie naudojasi „tinkamomis paskatomis“, kaip nurodyta minėto 41 straipsnio 8 dalyje. Iš tiesų tam tikros pelningumo normos garantija gali būti tinkama paskata; ja atitinkami sistemos operatoriai skatinami siekti Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje išvardytų tikslų ir remiama joje nurodyta veikla.

67 Vis dėlto, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas manytų, kad toks Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas neįmanomas, reikėtų patikrinti, ar
Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje numatytas įpareigojimas yra pakankamai tikslus ir besąlyginis, kad jį būtų galima laikyti veikiančiu tiesiogiai ir kad teisės subjektai, kaip antai gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai, galėtų juo remtis ginčydami viešosios valdžios institucijos, kaip antai Latvijos reguliavimo institucijos, sprendimą, kad šis teismas galėtų netaikyti Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalies.

68 Šiuo klausimu pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją visais atvejais, kai paaiškėja, jog direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę, jei ši per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai (2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 17 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

69 Teisingumo Teismas patikslino, kad Sąjungos teisės nuostata yra, pirma, besąlyginė, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kurį įgyvendinant ar kurio poveikiui atsirasti nereikia priimti jokio kito Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto, ir, antra, pakankamai tiksli, kad asmuo galėtų ja remtis, o teismas – taikyti, kai joje įpareigojimas suformuluotas nedviprasmiškai. Be to, nors direktyvos nuostata valstybėms narėms suteikia tam tikrą diskreciją priimant jos įgyvendinimo tvarką, ši nuostata gali būti laikoma besąlygine ir tikslia, jeigu joje valstybėms narėms nedviprasmiškai nustatyta tiksli pareiga pasiekti konkretų rezultatą, kuris nėra susietas su jokia joje įtvirtintos normos taikymo sąlyga (2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 18 ir 19 punktai ir 2024 m. sausio 25 d. Sprendimo *Global NRG*, C-277/22, EU:C:2024:78, 28 punktas).

70 Nagrinėjamu atveju, kaip konstatuota šio sprendimo 59 punkte, iš Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalies matyti, kad vykdydamos užduotį nustatyti ar patvirtinti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tinklams taikomus tarifus, kuriuos valstybės narės turi patikėti nacionalinėms reguliavimo institucijoms, šios, nustatydamos ar tvirtindamos tokius tarifus, turi numatyti tinkamas paskatas trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

71 Nors pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį nacionalinėms reguliavimo institucijoms paliekama tam tikra diskrecija įgyvendinant šią nuostatą, vis dėlto, įpareigojant jas imtis tokių tinkamų paskatų, skatinančių šių tinklų operatorius siekti joje išsamiai išvardytų tikslų ir remti joje išvardytą veiklą, šio 41 straipsnio 8 dalyje kiekvienai valstybei narei nedviprasmiškai nustatytas pakankamai tikslus įpareigojimas, kuris nėra susietas su jokia sąlyga (pagal analogiją žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *T-Mobile Czech Republic ir Vodafone Czech Republic*, C-508/14, EU:C:2015:657, 53 punktą).

72 Taigi Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje besąlygiškai ir pakankamai tiksliai nustatyta pareiga gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams užtikrinti, kad nustatydamos ar tvirtindamos perdavimo ir skirstymo tarifus nacionalinės reguliavimo institucijos numatytų šioje nuostatoje nurodytas tinkamas paskatas.

73 Vadinasi, reikia pripažinti, kad Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis yra tiesioginio veikimo, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi netaikyti šiai nuostatai prieštaraujančios nacionalinės teisės tuo atveju, kai ši teisė negali būti aiškinama taip, kad atitiktų minėtą nuostatą.

74 Dėl sąvokos „tinkamos paskatos“, išskyrus kontekstą, kuriam esant kiekviena nacionalinė reguliavimo institucija turi numatyti šias priemones, t. y. nustatant ar tvirtinant gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifų nustatymo metodikas arba nustatant šiuos tarifus, ir tikslus bei veiklą, kuriuos jos turi užtikrinti, Direktyvoje 2009/73 ši sąvoka neapibrėžta ir nepatikslinama, kaip jas nustato nacionalinės reguliavimo institucijos. Taigi šia direktyva šioms institucijoms suteikiama diskrecija ne tik dėl šių skatinamųjų priemonių formos, bet ir dėl jų tinkamumo vertinimo ir nustatymo, laikantis, be kita ko, minėtos direktyvos 40 straipsnyje įtvirtintų tikslų, kurie taikomi visoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms, tos pačios direktyvos 41 straipsnio 16 dalyje įtvirtintos pareigos motyvuoti ir atsižvelgiant į nacionalinės gamtinių dujų rinkos ypatybes.

75 Šiomis aplinkybėmis, kaip savo išvados 53 punkte iš esmės konstatavo generalinis advokatas, iš Direktyvos 2009/73 nematyti, kad gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams tinkamos paskatos siekti šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalyje nurodytų tikslų ir remti joje nurodytą veiklą turi būti vertinamos ir nustatomos remiantis tik kapitalo grąžos norma, kaip antai ginčijamame sprendime nustatytu kapitalo grąžos svertiniu vidurkiu, laikantis sprendimo dėl metodikos.

76 Taigi, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą bylos medžiagą, kadangi neginčijama, jog tokia kapitalo grąžos norma yra tik vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama nustatant tarifų dydį, aplinkybė, kad ginčijamame sprendime nėra konkrečiai motyvuojama, kaip šia norma siekiama paskatinti atitinkamų sistemų operatorius siekti Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalyje išvardytų tikslų ir remti jų veiklą, nereiškia, kad Latvijos reguliavimo institucija, kaip ji teigė Teisingumo Teisme, neapsiribodama tuo, kas jai nustatyta Viešųjų paslaugų reguliavimo

institucijų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, neužtikrino, kad apskritai nustatydama gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo Latvijoje metodiką ar tarifus atsižvelgtų į tinkamas paskatas, kaip antai nurodytas šioje nuostatoje.

77 Vis dėlto iš Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 ir 16 dalių matyti, kad taikydama gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifų apskaičiavimo metodiką arba ne vėliau kaip nustatydama ar patvirtindama šiuos tarifus nacionalinė reguliavimo institucija privalo aiškiai, nedviprasmiškai ir pakankamai tiksliai nurodyti, kaip, jos nuomone, šie tarifai galėtų užtikrinti, kad šių tinklų operatoriai būtų skatinami tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu siekti šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalyje išvardytų tikslų ir remti jos 41 straipsnio 8 dalyje nurodytą veiklą, kad suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su jos sprendimo pagrindimu, ir užtikrinti veiksmingą teisminę kontrolę.

78 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar Latvijos reguliavimo institucija įvykdė pirmesniame punkte nurodytą pareigą motyvuoti, prireikus ir už griežtų ginčijamo sprendimo ribų.

79 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 ir 16 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias „tinkamos paskatos“, kaip jos suprantamos pagal šio 41 straipsnio 8 dalį, užtikrinamos vien tuo, kad naudotojų mokamais tarifais padengiamos ekonomiškai pagrįstos viešosios paslaugos sąnaudos ir užtikrinamas bent minimalus pelningumas, neįpareigojant nacionalinės reguliavimo institucijos motyvuoti, kuo remdamasi ji nustato „tinkamas paskatas“ gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams, nebent tokios nacionalinės teisės nuostatos gali būti aiškinamos taip, kad atitiktų minėto 41 straipsnio 8 ir 16 dalis.

Dėl trečiojo–devintojo klausimų, susijusių su tuo, kaip nacionalinė reguliavimo institucija turi numatyti, kad gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams būtų taikomos tinkamos paskatos ir (arba) atitinkama investicijų grąža

80 Trečiuoju–devintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinamos taip, kad šiose nuostatose nacionalinei reguliavimo institucijai nustatyta pareiga numatyti atitinkamai „tinkamas paskatas“ ir „atitinkamą investicijų grąžą“, siekiant nustatyti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams taikomus tarifus arba apskaičiavimo metodikas, reikalauja taikyti konkrečius apskaičiavimo metodus, kaip antai finansų sektoriuje taikomą VSKK, palyginti kapitalo sąnaudas su nereguliuojamų bendrovių sąnaudomis, atlikti koregavimus, kad būtų atsižvelgta, be kita ko, į infliaciją ir (arba) pelno mokestį, neatsižvelgti į individualius atitinkamo sistemos operatoriaus veiklos rezultatus, o suinteresuotiesiems subjektams užginčijus – kreiptis į trečiąsias šalis.

81 Kitaip tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar nacionalinių reguliavimo institucijų diskrecija, susijusi su kapitalo grąžos normos apskaičiavimo metodikų pasirinkimu ir šiame apskaičiavime taikomais parametrais nustatant gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifus, yra apibrėžta ar net ribojama (ir, prireikus, kokiomis sąlygomis) būtinybe šioms institucijoms numatyti „tinkamas paskatas“, kaip jos suprantamos pagal

Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, ir (arba) „atitinkamą investicijų grąžą“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių naudai.

82 Šiuo klausimu, pirma, reikia priminti, kad nors Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 ir 16 dalyse nacionalinėms reguliavimo institucijoms pavedama motyvuotai nustatyti ar patvirtinti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifus laikantis skaidrumo ir nediskriminavimo tikslų, jose nenurodyta, pagal kokią metodiką nustatomi šie tarifai. *A fortiori* Direktyvoje 2009/73 nėra jokios nuorodos į kapitalo grąžos normos apskaičiavimo metodiką ar tvarką, siekiant nustatyti šiuos tarifus.

83 Antra, tas pats pasakytina ir apie Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, kurioje tik numatyta, kad perdavimo sistemos operatoriaus taikomi ir reguliavimo institucijų pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalį patvirtinti tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos turi būti skaidrūs, atspindėti faktiškai patirtas sąnaudas, įskaitant atitinkamą investicijų grąžą, ir taikomi nediskriminuojant.

84 Žinoma, Reglamento 2017/460, kurį Komisija priėmė remdamasi Reglamentu Nr. 715/2009 ir kurį ji paminėjo savo rašytinėse pastabose, 30 straipsnio 1 dalyje, siekiant didesnio gamtinių dujų perdavimo operatoriaus tarifų struktūros skaidrumo, numatyta tam tikra informacija, kuri turi būti paskelbta prieš kiekvieną mokestinį laikotarpį, visų pirma „kapitalo sąnaud[o]s ir jų apskaičiavimo metodik[a]“, „paskatų tvark[a] ir našumo tiksl[ai]“ ir „infliacijos indeks[as]“.

85 Vis dėlto, Reglamente 2017/460 nepatikslinamas nei šių sąvokų turinys, nei, be kita ko, tai, kokiais metodais ar būdais naudojantis turi arba gali būti apskaičiuojamos kapitalo sąnaudos ar nustatoma paskatų tvarka.

86 Darytina išvada, kad, siekiant atsižvelgti į tokius sudėtingus ekonominius ir techninius veiksnius, nacionalinės reguliavimo institucijos, taip pat atsižvelgdamos į nacionalinėje gamtinių dujų rinkoje ir atitinkamiems ūkio subjektams taikomas konkrečias sąlygas, turi turėti didelę diskreciją nustatyti gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo tarifus, be kita ko, prireikus nustatyti šių operatorių kapitalo grąžos normą. Šiuo klausimu, kiek tai susiję su būtinybe numatyti „tinkamas paskatas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, ir, kiek tai susiję su gamtinių dujų perdavimo tarifais, „atitinkama investicijų grąža“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, šios institucijos negali būti įpareigotos patvirtinti konkrečią metodiką, kaip antai grindžiamą VSKK, arba palyginti kapitalo sąnaudas su bendrovių ar nereguliuojamų subjektų kapitalo sąnaudomis. Šiomis aplinkybėmis minėtos valdžios institucijos turi turėti teisę koreguoti šių tarifų ir jų skaičiavimų nustatymo metodą pagal skirtingus parametrus, be to, nėra pareigos atlikti šių skaičiavimų atsižvelgiant į infliaciją ir (arba) pelno mokestį.

87 Vis dėlto, jeigu atsižvelgimas į kapitalo grąžos normą atitinka „tinkamas paskatas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį, Latvijos reguliavimo institucijos argumentui, kad nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinei reguliavimo institucijai draudžiama koreguoti kapitalo grąžos normos apskaičiavimą atsižvelgiant į kiekvieno operatoriaus individualius veiklos rezultatus, yra suderinami su
Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalies tikslais, negalima pritarti.

88 Iš tiesų, be to, kad toks aiškinimas prieštarautų didelei diskrecijai, kurią nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti nagrinėdamos sudėtingus ekonominius ir techninius veiksnius, reikia konstatuoti, kad šio 41 straipsnio 8 dalyje nurodytos „tinkamos paskatos“ turi, be kita ko, sudaryti sąlygas pagerinti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių veiklos rezultatus, todėl būtina, kad jos galėtų būti pritaikytos ar pakoreguotos atsižvelgiant į ankstesnius šių operatorių veiklos rezultatus. Toks koregavimas *a priori* negali prieštarauti nediskriminavimo principui, nes jis gali būti pateisinamas objektyviomis priežastimis arba tuo, kad skirtingų sistemos operatorių padėtis nėra panaši būtent dėl objektyviai dokumentais pagrįstų jų ankstesnių veiklos rezultatų skirtumų.

89 Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, svarbu pridurti, kad įvairių tarifų apskaičiavimo parametrų vertinimas, kurį atlieka nacionalinės reguliavimo institucijos pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalį ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, negali būti siejamas su trečiojo asmens, kaip antai ekspertų įmonės, kurios ataskaita buvo parengta tik vieno iš šių subjektų prašymu, dalyvavimu.

90 Šiuo klausimu pakanka priminti, kad Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalyje, siejamoje su šios direktyvos 30 konstatuojamąja dalimi, nurodyta, kad šios institucijos savo įgaliojimus turi vykdyti nepriklausomai nuo viešųjų ar privačių subjektų, užtikrindamos, kad jos priima sprendimus savarankiškai, remdamosi tik viešuoju interesu, nesivadovaudamos nurodymais iš išorės, pateiktais kitų viešųjų ar privačių subjektų (pagal analogiją žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija (Direktyvų 2009/72 ir 2009/73 perkėlimas)* (C-718/18, EU:C:2021:662, 109 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto, kaip savo išvados 70 punkte nurodė generalinis advokatas, nacionalinės reguliavimo institucijos nepriklausomumo paisymas įgyvendinant savo įgaliojimus neturi įtakos atitinkamų sistemų operatorių galimybei prireikus remtis trečiųjų šalių ekspertų ataskaitomis, siekiant pagrįsti jų prašymus, pateiktus šiai institucijai arba, jei galima pareikšti ieškinį teisme, kompetentinguose nacionaliniuose teismuose, jei tai leidžiama pagal nacionalinę teisę, laikantis, be kita ko, rungimosi principo. Be to, dėl šios priežasties nacionalinė reguliavimo institucija arba, jei pareiškiamas ieškinys teisme, kompetentingas nacionalinis teismas gali paskirti vieną ar kelis nepriklausomus ekspertus, kurie padėtų jiems vykdyti savo funkcijas.

91 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinamos taip, kad šiose nuostatose nacionalinei reguliavimo institucijai nustatyta pareiga numatyti atitinkamai „tinkamas paskatas“ ir „atitinkamą investicijų grąžą“, siekiant nustatyti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams taikomus tarifus ar metodikas, nereikalaujama remtis tik konkrečiais apskaičiavimo metodais, pavyzdžiui, finansų sektoriuje taikoma VSKK, palyginti kapitalo sąnaudas su nereguliuojamų bendrovių kapitalo sąnaudomis ir atlikti koregavimus, kad būtų atsižvelgta, be kita ko, į infliaciją ir (arba) pelno mokestį.

92 Vis dėlto Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis turi būti aiškinama taip, kad nustatydama „tinkamas paskatas“, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, nacionalinė reguliavimo institucija privalo atsižvelgti į ankstesnius atitinkamų gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių veiklos rezultatus.

93 Be to, Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos pagal šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalį ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą atliktam atitinkamų gamtinių dujų

perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių tarifų apskaičiavimo parametrų vertinimui, šių operatorių prieštaravimo atveju, būtų taikoma sąlyga, kad dalyvautų trečiasis asmuo, kurio ataskaita parengta tik vieno iš šių operatorių prašymu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

94 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB, 41 straipsnio 8 dalis ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa**

   turi būti aiškinami taip:

   šiose nuostatose numatyti tarifų principai netaikomi valstybės narės gamtinių dujų saugykloms, nedarant poveikio nacionalinių reguliavimo institucijų galimybei dėl objektyviai pagrįstų priežasčių išplėsti šių tarifų principų taikymą teisei naudotis šiomis saugyklomis.

2. **Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 ir 16 dalys**

   turi būti aiškinamos taip:

   pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias „tinkamos paskatos“, kaip jos suprantamos pagal šio 41 straipsnio 8 dalį, užtikrinamos vien tuo, kad naudotojų mokamais tarifais padengiamos ekonomiškai pagrįstos viešosios paslaugos sąnaudos ir užtikrinamas bent minimalus pelningumas, neįpareigojant nacionalinės reguliavimo institucijos motyvuoti, kuo remdamasi ji nustato „tinkamas paskatas“ gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams, nebent tokios nacionalinės teisės nuostatos gali būti aiškinamos taip, kad atitiktų minėto 41 straipsnio 8 ir 16 dalis.

3. **Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa**

   turi būti aiškinamos taip:

   šiose nuostatose nacionalinei reguliavimo institucijai nustatyta pareiga numatyti atitinkamai „tinkamas paskatas“ ir „atitinkamą investicijų grąžą“, siekiant nustatyti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams taikomus tarifus ar metodikas, nereikalaujama remtis tik konkrečiais apskaičiavimo metodais, pavyzdžiui,

finansų sektoriuje taikoma vidutine svertine kapitalo kaina, palyginti kapitalo sąnaudas su nereguliuojamų bendrovių kapitalo sąnaudomis ir atlikti koregavimus, kad būtų atsižvelgta, be kita ko, į infliaciją ir (arba) pelno mokestį.

4. **Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 8 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   nustatydama „tinkamas paskatas“, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, nacionalinė reguliavimo institucija privalo atsižvelgti į ankstesnius atitinkamų gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių veiklos rezultatus.

5. **Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   pagal ją draudžiama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos pagal šios direktyvos 41 straipsnio 8 dalį ir Reglamento Nr. 715/2009 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą atliktam atitinkamų gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių tarifų apskaičiavimo parametrų vertinimui, šių operatorių prieštaravimo atveju, būtų taikoma sąlyga, kad dalyvautų trečiasis asmuo, kurio ataskaita parengta tik vieno iš šių operatorių prašymu.

Parašai.